

Paweł BOGACZ
Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków

SPOSOBY KRÓTKOTERMINOWEGO FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI KOPALŃ SUROWCÓW SKALNYCH W POLSCE

Streszczenie. W pracy zaprezentowano wyniki badania określającego sposoby krótkoterminowego finansowania kopalń drogowych surowców skalnych w Polsce w latach 2002-2006. W celu określenia strategii stosowanej przez te przedsiębiorstwa przeanalizowano dokumenty ich sprawozdawczości finansowej. W oparciu o metodologię wyznaczania kapitału obrotowego netto szczegółowo przebadano poziom, strukturę oraz fluktuacje w zakresie krótkoterminowych źródeł finansowania w poszczególnych latach. Szukając informacji na temat strategii finansowania stosowanych przez firmy górnicze, w dalszych analizach przedstawiono natomiast wewnętrzną strukturę największej grupy źródeł finansowania w krótkim okresie, którymi są zobowiązania krótkoterminowe.

MANNERS OF SHORT-TERM FINANCING OF ROCKY RAW MATERIALS MINES IN POLAND

Summary. The paper presents the construction of a method used for short-term financing analysis of rocky raw materials mines in Poland in 2002-2006. There were analyzed financial reports of these companies for determination of their financial strategies. In accordance to working capital there was analyzed values, structures and fluctuations of short-terms obligations in subsequent years. In the last part of analysis there was analyzed structure the biggest group of short-term financing sources, which are short-time obligations.

1. Wprowadzenie

Jak pokazują badania przeprowadzone przez Kusaka [2], jednym z największych problemów polskich przedsiębiorstw jest brak dostępu do taniego kapitału. Z tego właśnie powodu tworzenie oraz realizacja strategicznej wizji przedsiębiorstwa w zakresie finansowania powinny mieć miejsce w bez mała każdym podmiocie gospodarczym. Strategia

ta winna być procesem dynamicznym. Po zaplanowaniu oraz wdrożeniu określonych działań, na podstawie stale zdobywanej wiedzy i informacji, należy dokonywać bieżących modyfikacji w stosunku do wcześniejszych zamierzeń.

Podstawowym elementem strategii finansowej opracowanej przez przedsiębiorstwo jest określenie celów krótko- i długookresowego oraz sposobów ich osiągnięcia. Najczęściej określanym celem w krótkim okresie czasu jest zapewnienie płynności finansowej, czyli ciągłości działania. Sposobami dojścia do niego jest określenie polityki nabywania i regulowania zobowiązań oraz, z drugiej strony, prowadzenie odpowiedniej gospodarki aktywami obrotowymi. Długookresowym celem strategii finansowania powinna być natomiast maksymalizacja wartości przedsiębiorstwa przez generowanie strumieni dochodów, które prowadzą do zwiększenia stanu posiadania jego właścicieli.

Potrzeba racjonalnego gospodarowania w zakresie źródeł finansowania oraz prowadzenie planowanych działań w tym zakresie powinny dotyczyć w takim samym stopniu wszystkich rodzajów przedsiębiorstw, niezależnie od branż, do których należą. Poniżej przedstawiono sposoby krótkoterminowego finansowania działalności kopalń drogowych surowców skalnych funkcjonujących w Polsce.

2. Charakterystyka źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem źródeł krótkoterminowych

Racjonalny dobór kapitału wymaga określenia bieżących i przyszłych potrzeb finansowych przedsiębiorstwa. Można dokonać go również na podstawie pełnej wiedzy na temat różnic pomiędzy poszczególnymi źródłami finansowania.

Zbiór wszystkich źródeł finansowania przedsiębiorstwa nosi nazwę struktury finansowania i jest ujmowany w bilansie przedsiębiorstwa. Zgodnie z zapisami ustawy o rachunkowości [7] źródła finansowania ujmują się w pasywach, gdzie wyróżnia się wśród nich kapitały (fundusze własne), rezerwy, zobowiązania długoterminowe, zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne oraz rozliczenia międzyokresowe.

Kryterium podziału źródeł finansowania w bilansie jest ich pochodzenie. Z tego powodu dzieli się źródła na własne i obce, rozróżniając finansowanie wewnętrzne i zewnętrzne [6]. Finansowanie wewnętrzne pozostaje w ramach przedsiębiorstwa i wiąże się z wartością przez nie wytworzoną. Z punktu widzenia niniejszego opracowania zdecydowanie ważniejszą część stanowią źródła finansowania zewnętrznego. Finansowanie tego typu polega na pozyskiwaniu

środków z otoczenia przedsiębiorstwa. Poziom zapotrzebowania na ten rodzaj kapitału określają następujące czynniki [1]:

- potrzeby w zakresie inwestycji w rzeczowe aktywa trwałe,
- poziom efektywności finansowej prowadzonej działalności,
- polityka dywidend,
- zobowiązania finansowe obciążające przyszłe okresy,
- wysokość odpisów amortyzacyjnych.

Zapotrzebowanie na kapitał może być pokryte kapitałem własnym lub obcym. Z punktu widzenia niniejszego opracowania zdecydowanie najbardziej interesujący jest kapitał obcy. Kapitał ten musi być zwrócony właścicielowi na zasadach określonych w umowie. Wpływ wierzyciela na działalność przedsiębiorstwa korzystającego z jego kapitału uzależniony jest od stopnia zadłużenia tej jednostki i rodzaju powierzonego kapitału [5]. Biorąc pod uwagę czas korzystania z kapitału obcego, wyróżnia się zobowiązania o charakterze krótkoterminowym (o zapadalności do 1 roku) oraz zobowiązania o charakterze długoterminowym (o zapadalności powyżej 1 roku).

Z punktu widzenia niniejszej pracy zdecydowanie ważniejsze są zobowiązania o charakterze krótkoterminowym, będące krótkoterminowymi źródłami finansowania przedsiębiorstwa. Biorąc pod uwagę układ bilansu określony ustawą o rachunkowości [7], należą do nich:

- rezerwy krótkoterminowe na świadczenia emerytalne i podobne,
- pozostałe rezerwy krótkoterminowe,
- zobowiązania krótkoterminowe, a w nich: wobec jednostek powiązanych, wobec pozostałych jednostek, zaliczki na otrzymane dostawy, wekslowe, z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń, z tytułu wynagrodzeń, inne,
- fundusze specjalne,
- rozliczenia międzyokresowe kosztów i rozliczenia międzyokresowe przychodów.

Sprawne zarządzanie krótkoterminowymi źródłami finansowania ma fundamentalne znaczenie dla utrzymania płynności finansowej. Środki te finansują bowiem majątek obrotowy przedsiębiorstwa, a w krótkich okresach mogą również finansować majątek trwały. Zobowiązania krótkoterminowe cechują się różnymi terminami wymagalności (spłaty). Część z nich może być odraczana w czasie bez jakichkolwiek konsekwencji finansowych dla przedsiębiorstwa. W przypadku jednak sporego ich zakresu jednostka gospodarcza musi ponieść koszty odroczenia płatności. Koszty te zazwyczaj rosną w czasie i pogarszają sytuację finansową przedsiębiorstwa.

Nowoczesne operacyjne sterowanie kapitałami krótkoterminowymi powinno się sprowadzać między innymi do odpowiedniego wyboru różnych form finansowania z punktu widzenia kosztów kapitału oraz do zachowania odpowiednich relacji z finansowanymi przez nie aktywami. Taki sposób ujmowania analiz krótkoterminowych źródeł finansowania daje lepszą ocenę strategii finansowej stosowanej przez przedsiębiorstwo. Odnosi się bowiem do oceny potrzeby utrzymywania przez nie odpowiedniego ich poziomu w aspekcie finansowania aktywów, zwłaszcza bieżących [4].

Ta ostatnia kwestia wiąże się z elementem obliczania kapitału obrotowego (K_{ON}), nazywanego bardziej poprawnie kapitałem obrotowym netto [3]. Jednym ze sposobów jego wyznaczenia jest algorytm przedstawiony we wzorze [1].

$$K_{ON} = A_B - K_{FAB}$$

gdzie:

K_{ON} – kapitał obrotowy netto,

A_B – aktywa bieżące,

K_{FAB} – krótkoterminowe źródła finansowania.

Dodatni poziom kapitału obrotowego jest potrzebny w przedsiębiorstwie w celu zmniejszenia ryzyka wynikającego z finansowania środków obrotowych. Jego odpowiednie kształtowanie się daje gwarancję stworzenia i prowadzenia przez przedsiębiorstwo polityki finansowej w zakresie krótkoterminowych źródeł finansowania swojej działalności. Dodatni kapitał obrotowy świadczy bowiem o tym, że część aktywów bieżących w przedsiębiorstwie finansowana jest kapitałami długoterminowymi, które pozostają tym samym do jego ciągłej dyspozycji. Korzystanie z kapitału obcego powoduje płacenie odpowiednich odsetek. Korzystanie z tego typu kapitału jest więc korzystne tylko wówczas, gdy wskaźnik jego rentowności jest wyższy od wysokości bieżącej stopy procentowej. Co ważne dla niniejszego opracowania, w sytuacji wciąż drogiego kredytu w Polsce przedsiębiorstwa starają się przechodzić na uzupełnianie kapitałów stałych przez korzystanie z kredytów krótkoterminowych i/lub przeznaczanie na nie części zysku.

Sytuacja opisywana powyżej, czyli posiadanie dodatniego poziomu kapitału obrotowego, jest charakterystyczna dla przedsiębiorstw produkcyjnych, do których zaliczają się także kopalnie. Ze względu na potencjalne trudności z finansowaniem aktywów bieżących, spowodowane np. trudnościami w sprzedaży, jej sezonowością, czy trudnościami z odzyskaniem należności od klientów, są one zmuszone do stosowania tego typu bufora finansowego.

Przeciwstawną do opisywanej sytuacji jest występowanie ujemnego poziomu kapitału obrotowego. Występuje ona wówczas, gdy część składników trwałych majątku, wiążących na długi okres środki pieniężne przedsiębiorstwa, finansowana jest zobowiązaniami krótkoterminowymi. Sytuacja ta jest typowa dla przedsiębiorstw handlowych (tym bardziej charakterystyczna, im dane przedsiębiorstwo jest mocniejsze konkurencyjnie), które wydłużając (tym bardziej) terminy płatności za dostarczone im towary, otrzymują na bieżąco gotówkę w momencie ich sprzedaży. Przedsiębiorstwa te mają więc znacznie krótsze terminy realizacji należności niż terminy swoich zobowiązań, co powoduje powstawanie wolnych środków pieniężnych.

Dla formalności należy wskazać również na teoretyczną sytuację wystąpienia zerowego poziomu kapitału obrotowego. W praktyce tego typu sytuacje jednak nie występują.

W dalszej części pracy przeanalizowano krótkoterminowe źródła finansowania kopalń surowców drogowych, korzystając w tym procesie z przedstawionej powyżej metodologii, traktując ją jako najlepszą dla określenia nie tylko poziomów wykorzystania poszczególnych źródeł, ale również polityki i w jej ramach sposobów sterowania finansowaniem aktywów bieżących.

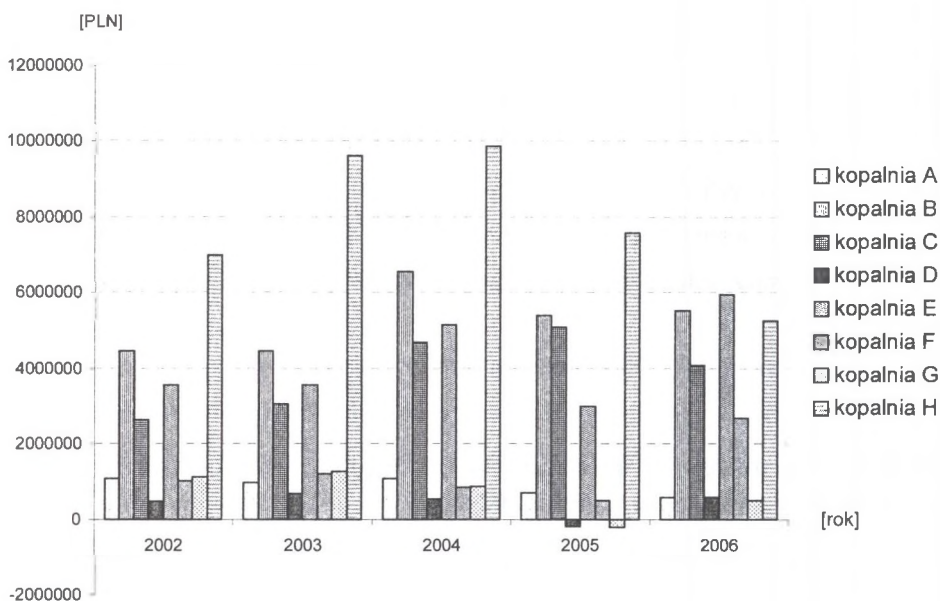
3. Krótkoterminowe źródła finansowania kopalń drogowych surowców skalnych w Polsce w latach 2002-2006

Analizę dotyczącą krótkoterminowych źródeł finansowania dla odkrywkowych kopalń surowców drogowych poprowadzono w dwóch etapach, opierając się na wcześniej przedstawianej metodologii. Po pierwsze, obliczono poziomy kapitału obrotowego (K_{ON}) w poszczególnych latach, wskazując równolegle na przyczyny oraz z drugiej strony skutki ich odpowiedniego kształtowania się. Po drugie natomiast, przeprowadzono analizę struktury krótkoterminowych źródeł finansowania.

Do analizy wzięto osiem przedsiębiorstw zajmujących się w ramach działalności podstawowej odkrywkową eksploatacją drogowych surowców skalnych. Oznaczono je kolejnymi literami alfabetu: od A do H. Dane wejściowe potrzebne do analizy pochodziły z bilansów tych przedsiębiorstw za lata 2002-2006.

3.1. Kształtowanie się poziomu kapitału obrotowego

Na kanwie informacji o bardzo dużej roli kapitału obrotowego w określaniu stosowanej w przedsiębiorstwie polityki krótkoterminowego finansowania swojej działalności, analizy matematyczne postanowiono rozpocząć od badania wysokości kapitału obrotowego, generowanego przez poszczególne odkrywkowe kopalnie drogowych surowców skalnych. Wyniki obliczeń przedstawiających kształtowanie się poziomu kapitału obrotowego w badanych kopalniach przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Kształtowanie się poziomu kapitału obrotowego w kopalniach surowców skalnych w Polsce w latach 2002-2006

Fig. 1. Fluctuation of working capital value in rocky raw materials mines in Poland in 2002-2006

Z przeprowadzonej analizy wynika, po pierwsze, występowanie dodatnich poziomów kapitału obrotowego w latach 2002-2006 praktycznie we wszystkich kopalniach. Jedynymi wyjątkami są kopalnie D oraz G, które zanotowały ujemne wartości tego wskaźnika w roku 2005 (rys. 1). W dalszej części pracy zostaną określone przyczyny ujemnego kształtowania się poziomów K_{ON} w tych przedsiębiorstwach.

Analizując wyniki obliczeń przedstawionych na rysunku 1, można zauważyć tendencję wzrostową dla i tak już dodatnich wartości K_{ON} w większości kopalń w analizowanym okresie. Najbardziej zauważalny (dynamiczny) jest on w latach 2002-2004, a ten układ czasowy może wskazywać na związek z wejściem Polski do Unii Europejskiej. Z punktu

widzenia finansowego wiązało się ono z brakiem potrzeby utrzymywania już i tak dużych nadwyżek aktywów w stosunku do pasywów, zwłaszcza w układzie zobowiązań publiczno-prawnych, a z drugiej strony należności. Problem ten zostanie przedstawiony w dalszej części rozważań. Wspominany powyżej wzrost kapitału obrotowego netto dotyczy przede wszystkim kopalń C, E oraz H (tej ostatniej zwłaszcza w latach 2002-2004).

Zgodnie z zapisami wzoru (1) dodatni poziom kapitału obrotowego świadczy o przewadze aktywów bieżących nad krótkoterminowymi źródłami finansowania. Występowanie dodatnich poziomów kapitału obrotowego w analizowanych kopalniach jest zjawiskiem pozytywnym i jak najbardziej wskazanym dla przedsiębiorstw produkcyjnych, do których zaliczają się zakłady górnicze.

3.2. Relacje pomiędzy poziomem krótkoterminowych źródeł finansowania a wartością aktywów bieżących

Analizy rysunku 1 wykazują w przypadku praktycznie wszystkich kopalń duże fluktuacje wysokości kapitału obrotowego w kolejnych latach. Wskazuje to na dużą zmienność w zakresie poszczególnych elementów składowych aktywów bieżących lub krótkoterminowych źródeł finansowania. W celu prześledzenia ogólnych przyczyn powstania tych fluktuacji należy przeprowadzić analizę zależności pomiędzy aktywami bieżącymi a krótkoterminowymi źródłami finansowania działalności kopalń oraz dalej przeanalizować dokładnie strukturę tychże źródeł finansowania.

Kształtowanie się poziomu aktywów bieżących i krótkoterminowych źródeł finansowania poszczególnych kopalń odkrywkowych w latach 2002-2006 przedstawiono w tabelicy 1.

Analizując dane przedstawione w tabelicy 1 i odnosząc się tym samym do wcześniejszych rozważań, można potwierdzić rosnący poziom kapitału obrotowego netto. Odbyna się on, jednakże przy wzrastającej w przypadku praktycznie wszystkich kopalń wartości tak aktywów bieżących, jak i krótkoterminowych źródeł finansowania.

Większą dynamikę wzrostów w całym analizowanym okresie 2002-2006 obserwuje się w przypadku krótkoterminowych źródeł finansowania (tabl. 1). W tym czasie jedynie w kopalni F zanotowano wyższy procentowo poziom wzrostu aktywów bieżących w stosunku do ich źródeł finansowania. Obserwowana sytuacja wskazuje na zwiększanie krótkoterminowych potrzeb kapitałowych kopalń. Niewątpliwie wymuszane jest to po części finansowaniem aktywów bieżących. Wyższa dodatnia dynamika zmian wartości źródeł finansowania niż aktywów wskazuje jednakże również na inne przyczyny występowania

większych potrzeb kapitałowych w kopalniach. Będą one także przedmiotem rozważań w dalszej części pracy.

Tablica 1

Zestawienie poziomów aktywów bieżących i krótkoterminowych źródeł finansowania w kopalniach surowców skalnych w Polsce w latach 2002-2006 [mln PLN]

Kopalnia	Element wpływający na kapitał obrotowy netto	2002	2003	2004	2005	2006	Zmiana 2006/2002 [%]
A	Aktywa bieżące	1,922	2,212	2,670	2,370	2,780	44,6
	Krótkoterminowe źródła finansowania	0,883	1,238	1,582	1,662	2,207	165,5
B	Aktywa bieżące	5,768	5,957	8,049	6,860	7,365	27,7
	Krótkoterminowe źródła finansowania	1,303	1,497	1,491	1,459	1,833	40,6
C	Aktywa bieżące	4,917	5,425	8,201	9,636	10,508	113,7
	Krótkoterminowe źródła finansowania	2,280	2,377	3,510	4,542	6,422	181,7
D	Aktywa bieżące	0,946	1,294	1,355	1,343	1,863	97,1
	Krótkoterminowe źródła finansowania	0,467	0,607	0,820	1,547	1,284	175,0
E	Aktywa bieżące	5,446	6,585	8,107	7,900	10,916	100,5
	Krótkoterminowe źródła finansowania	1,885	3,034	2,960	4,902	4,979	164,2
F	Aktywa bieżące	5,742	6,083	6,542	6,687	7,627	32,8
	Krótkoterminowe źródła finansowania	4,727	4,869	5,682	6,202	4,943	4,6
G	Aktywa bieżące	4,592	3,673	4,040	2,849	4,737	3,2
	Krótkoterminowe źródła finansowania	3,467	2,409	3,162	3,062	4,238	22,3
H	Aktywa bieżące	14,952	14,884	15,027	16,628	16,953	13,4
	Krótkoterminowe źródła finansowania	7,965	5,278	5,154	9,050	11,708	47,0

Analizując wyniki obliczeń zawartych w tabl. 1, należy również zwrócić uwagę na występujące spadki wartości aktywów bieżących w roku 2005 w kopalniach A, B, D, E i G.

3.3. Struktura wewnętrzna krótkoterminowych źródeł finansowania

Ważnym etapem analizy krótkoterminowych źródeł finansowania jest badanie ich wewnętrznej struktury oraz zmienności. Analizy porównawcze dla wszystkich ośmiu kopalń wykazały, że zdecydowanie największą wartościowo pozycją krótkoterminowych źródeł finansowania są zobowiązania krótkoterminowe. Ich udział w całości źródeł finansowania wahał się w latach 2002-2006 od 70,4% w kopalni H w roku 2006 aż do 100% w kopalniach A, B, C, D, E i G. Bardzo ważnym i ciekawym elementem jest fakt, że w przypadku kopalń

B, D, E, G zobowiązania krótkoterminowe we wszystkich latach okresu 2002-2006 stanowiły 100% krótkoterminowych źródeł finansowania.

W układzie znacznych wzrostów wartości krótkoterminowych źródeł finansowania dla poszczególnych kopalń w latach 2002-2006 (tab. 1) (w przypadku kopalni C było to aż 182%), a z drugiej strony opisywanej powyżej kluczowej w nich pozycji zobowiązań krótkoterminowych należy stwierdzić, że za wzrosty te odpowiedzialny jest przyrost w analizowanym okresie poziomu zobowiązań krótkoterminowych.

Ze względu na fundamentalne (w większości przypadków wręcz 100%) znaczenie zobowiązań krótkoterminowych dla poziomu krótkoterminowych źródeł finansowania kopalń drogowych surowców skalnych, w kolejnych częściach badania postanowiono dokładnie przeanalizować strukturę zobowiązań krótkoterminowych poszczególnych kopalń i ich zmienność w analizowanym okresie.

Zestawienie przedstawiające kształtowanie się wartości poszczególnych elementów składowych stanowiących zobowiązania krótkoterminowe w analizowanych kopalniach w latach 2002-2006 zaprezentowano na rysunkach 2, 3 i 4.

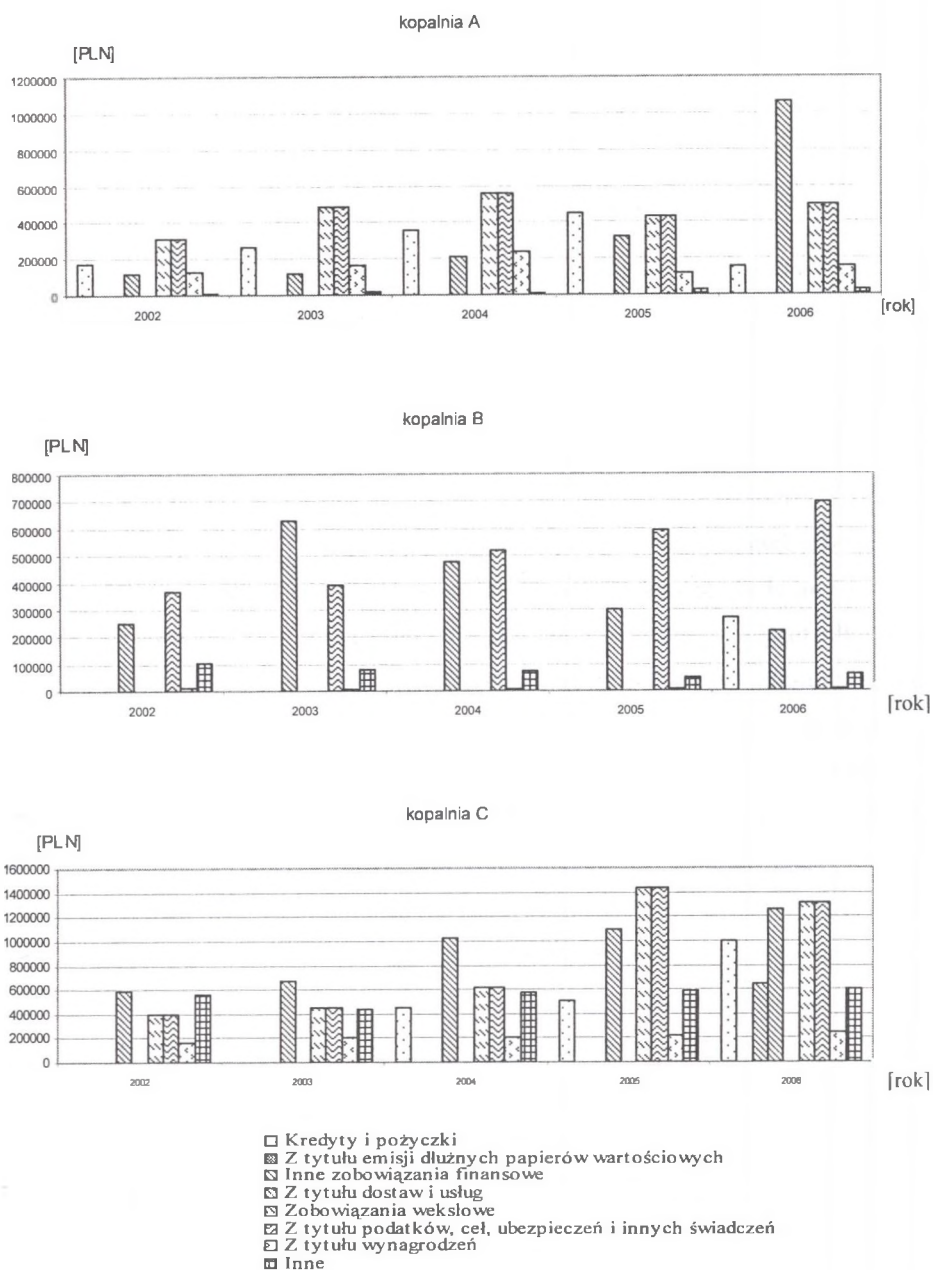
Pierwszym, charakterystycznym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonej analizy są znaczne fluktuacje występujące w zakresie poszczególnych składników zobowiązań krótkoterminowych (względnie stabilna sytuacja w tym zakresie cechuje jedynie kopalnię F (rys. 3)). Może to wskazywać na bardzo zmienną strategię poszczególnych kopalń w zakresie tej pozycji pasywów.

Kolejnym ważnym elementem w zakresie poziomów wartościowych poszczególnych elementów zobowiązań krótkoterminowych jest trend wzrostowy w kolejnych latach. Sytuacja ta występuje w przypadku większości kopalń – najwyraźniej w kopalniach A, C i D. Świadczy ona poza zwiększeniem znaczenia zobowiązań krótkoterminowych w całości pasywów o finansowaniu przez nie w coraz większym stopniu aktywów przedsiębiorstwa.

Największe wartości, poparte dodatkowo wzrostami, w zakresie poszczególnych elementów zobowiązań krótkoterminowych w większości kopalń wykazują zobowiązania z tytułu dostaw i usług. Sytuacja ta w największym stopniu dotyczy kopalń A, C, D i E (rys. 2-3). Wzrost ten nie jest zgodny z przyrostem poziomu przychodów ze sprzedaży. Wskazuje to na wykorzystanie przez kopalnie zobowiązań krótkoterminowych wobec dostawców jako taniej formy kredytowania własnej działalności gospodarczej.

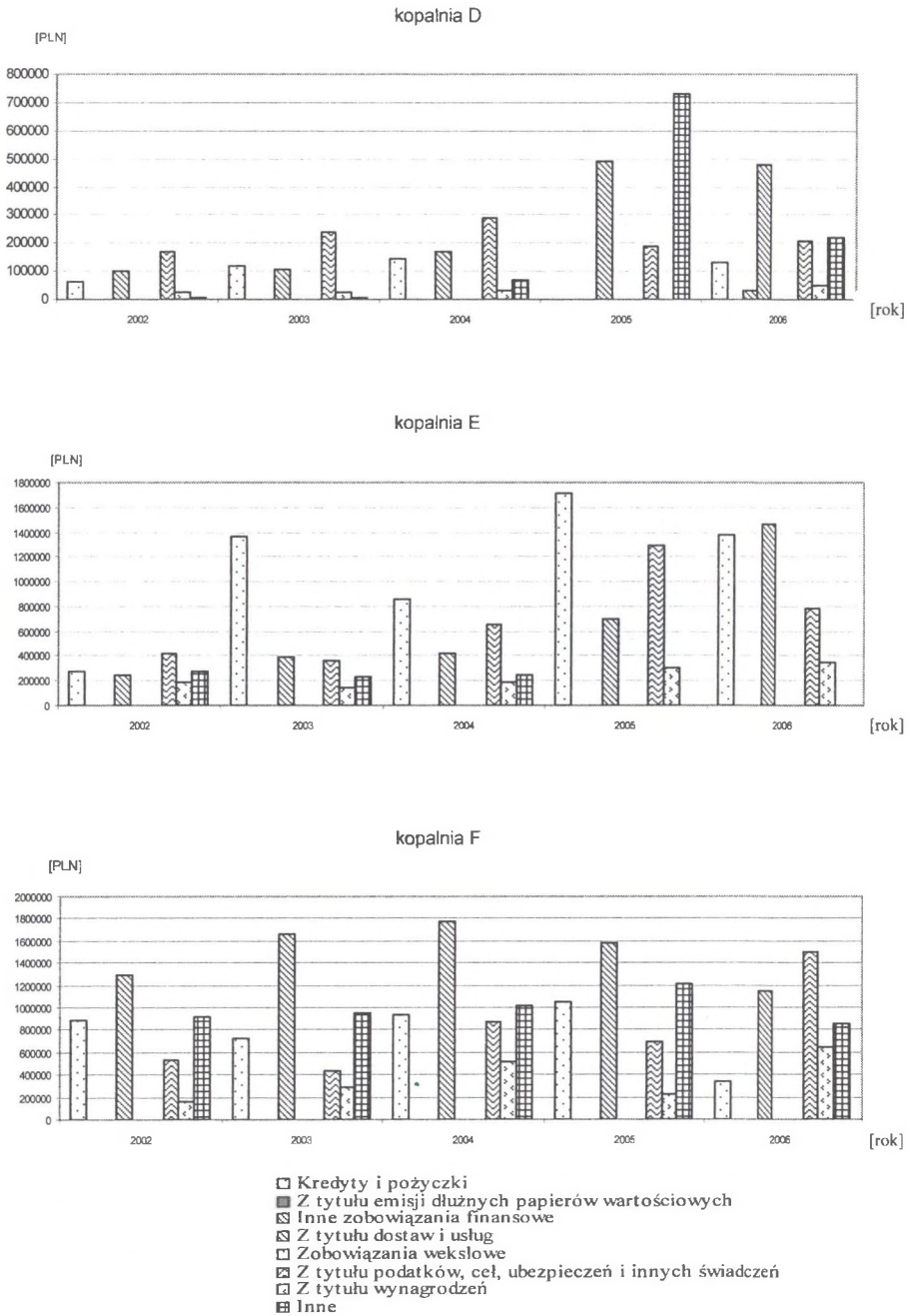
Tak duże zwiększenie zobowiązań z tytułu dostaw i usług w krótkim czasie (jedynie 5 lat) świadczy także o zwiększającej się sile konkurencyjnej tych przedsiębiorstw w stosunku do swoich dostawców. Odzwierciedla się to w wydłużaniu przez nie terminów płatności, a to

właśnie ten element jest w dużej mierze odpowiedzialny za generowanie tego typu zobowiązań.

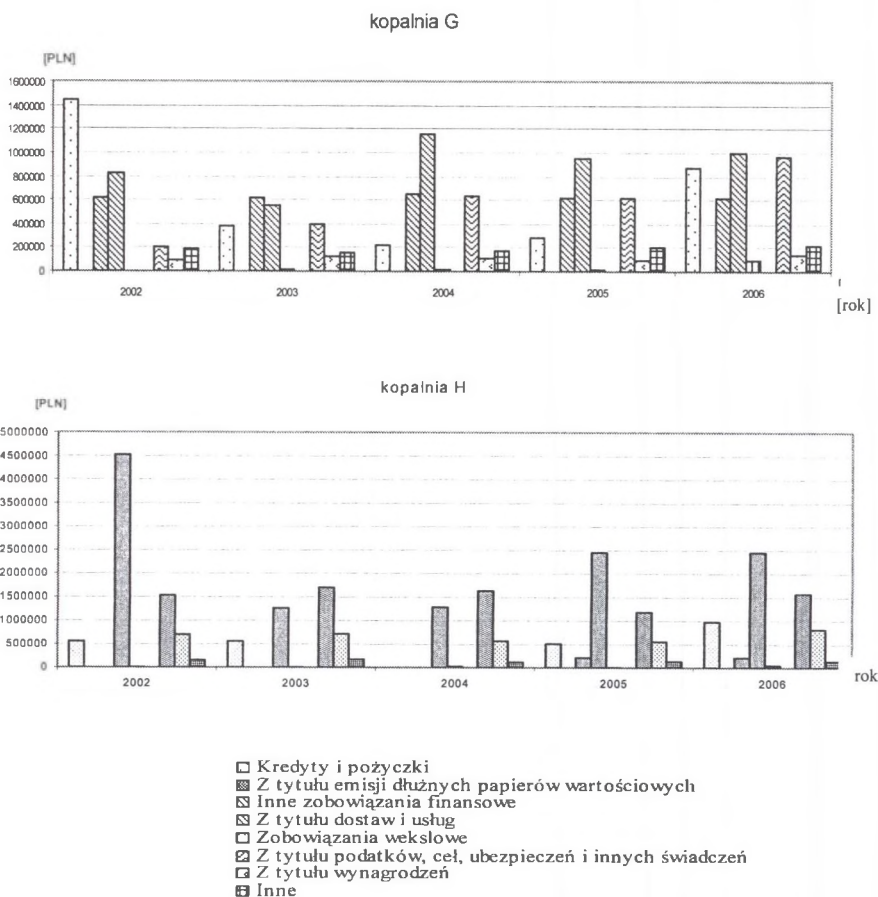
Rys. 2. Kształtowanie się poszczególnych składników zobowiązań krótkoterminowych w kopalniach A, B i C w latach 2002-2006

Fig. 2. Fluctuation of short-term obligations' components' value in mines A, B and C in 2002-2006

Rys. 3. Kształtowanie się poszczególnych składników zobowiązań krótkoterminowych w kopalniach D, E i F w latach 2002-2006

Fig. 3. Fluctuation of short-term obligations' components value in mines D, E and F in 2002-2006

Rys. 4. Kształtowanie się poszczególnych składników zobowiązań krótkoterminowych w kopalniach G i H w latach 2002-2006

Fig. 4. Fluctuation of short-term obligations' components value in mines G i H in 2002-2006

Drugim składnikiem, po zobowiązaniach krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług, który najbardziej ulegał wahaniom, zwiększając jednakże swoją wartość w kolejnych latach, są zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń (rys. 2-4), określane zobowiązaniami publicznoprawnymi.

Charakterystyczny jest jednak fakt, że ich udział wzrastał w analizowanym okresie w przypadku kopalń, dla których, po pierwsze, nie stwierdzono wzrostów (a wręcz obserwowano spadki) zobowiązań wobec dostawców, a po drugie, nie obserwowano dużych wzrostów poziomów zobowiązań krótkoterminowych (co w konsekwencji wpływało na odpowiednie zmiany w strukturze i wysokości poziomu krótkoterminowych źródeł finansowania). Sytuacja ta dotyczyła więc kopalń B, F oraz G. Zwiększający się poziom zobowiązań publicznoprawnych mógłby się wiązać ze zwiększoną sprzedażą. W tej kwestii

ciekawy jest jednak wzrost tej pozycji zobowiązań w przypadku kopalń ze spadającymi wręcz poziomami zobowiązań wobec dostawców.

Obok zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz zobowiązań publicznoprawnych trzecim składnikiem zobowiązań krótkoterminowych, który w analizowanym okresie najbardziej finansował działalność odkrywkowych kopalń drogowych surowców skalnych, były zobowiązania z tytułu wynagrodzeń. Zwiększoną wartość tej pozycji zaobserwowano w przypadku kopalni F oraz C. Jest to zjawisko negatywne. Finansowanie działalności gospodarczej odbywa się bowiem po części dzięki zobowiązaniom wobec własnych pracowników.

4. Wnioski

Doskonalenie procesu zdobywania krótkoterminowych źródeł finansowania, jak również odpowiednie określenie rodzaju i wielkości zapotrzebowania na nie warunkują utrzymanie pozycji oraz dalszy rozwój przedsiębiorstwa na coraz bardziej konkurencyjnym rynku. W dobie braku dostępu do stosunkowo tanich kredytów bankowych opracowanie i wdrożenie odpowiedniej strategii powinny stanowić jedną z kluczowych zasad prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Sytuacja ta dotyczy także kopalń drogowych surowców skalnych, które zajmując się produkcją i sprzedażą, muszą zachować odpowiedni sposób finansowania swoich aktywów. Powinien się on opierać także na źródłach krótkoterminowych, należących do grupy sposobów zewnętrznego finansowania.

Oto najważniejsze wnioski, które można określić na bazie przeprowadzonych badań:

- Dokładną analizę wykorzystania krótkoterminowych źródeł finansowania można przeprowadzić z użyciem metodologii opartej na obliczaniu kapitału obrotowego, odnosząc do niego badania wartości, zmienności oraz struktury poszczególnych elementów pasywów, ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań krótkoterminowych.
- W większości odkrywkowych kopalń drogowych surowców skalnych wskazano na występowanie w latach 2002-2006 dodatnich poziomów kapitału obrotowego. Świadczy to o utrzymywaniu przez te kopalnie wyższych wartości aktywów bieżących w stosunku do krótkoterminowych źródeł finansowania. Poziom K_{ON} w kolejnych analizowanych latach był coraz wyższy. Wzrost ten odbywał się jednakże przy wzrastającej w przypadku praktycznie wszystkich kopalń wartości tak aktywów bieżących, jak i krótkoterminowych źródeł finansowania.

- Występowanie dodatnich poziomów kapitału obrotowego w analizowanych kopalniach jest zjawiskiem pozytywnym i jak najbardziej wskazanym dla przedsiębiorstw produkcyjnych.
- Zdecydowanie największą wartościowo pozycją krótkoterminowych źródeł finansowania odkrywkowych kopalń surowców skalnych są zobowiązania krótkoterminowe. Udział zobowiązań krótkoterminowych w całości krótkoterminowych źródeł finansowania wahał się w latach 2002-2006 od 70,4% w kopalni H w roku 2006 aż do 100% w kopalniach A, B, C, D, E i G.
- W przypadku praktycznie wszystkich analizowanych kopalń zaobserwowano znaczne wahania występujące w zakresie poszczególnych składników zobowiązań krótkoterminowych. Może to świadczyć o bardzo zmiennej polityce poszczególnych zakładów w zakresie tej pozycji pasywów.
- Określono występowanie w kolejnych latach trendu wzrostowego w zakresie wartości zobowiązań krótkoterminowych większości kopalń. Sytuacja ta występuje najwyraźniej w przedsiębiorstwach A, C i D.
- Największe wartości oraz wzrosty w zakresie krótkoterminowych źródeł finansowania w większości kopalń dotyczyły zobowiązań z tytułu dostaw i usług. Wzrost ten nie jest zgodny ze wzrostem przychodów ze sprzedaży. Wskazuje to na wykorzystanie przez kopalnie zobowiązań krótkoterminowych wobec dostawców jako taniej formy kredytowania własnej działalności.

BIBLIOGRAFIA

1. Jastrzębska A.: Źródła finansowania działalności małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, <http://ekonom.univ.gda.pl/mikro/konferencja/pdf/>. 2004.
2. Kusak A.: Jak określić potrzeby finansowe firmy. W: ABC Finansów, Warszawa 2004.
3. Lavaud R.: Comment mener une analyse financiere. Dunod, Paris 1983.
4. Ostaszewski J.: Zarządzanie finansami w spółce akcyjnej. Difin, Warszawa 2003.
5. Piasecki B., Rogut A., Stawosz A., Johnson S., Smallbone D.: Warunki prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP w Polsce i krajach Unii Europejskiej. Wyd. PARP, Warszawa 2002.
6. Sierpińska M., Wędzki D.: Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie. PWN, Warszawa 2002.
7. Ustawa o rachunkowości, DzU z 2002 r., Nr 76, poz. 694 ze zm.